

Sygn. akt III Ca 761/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lipca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Magdalena Hupa-Dębska (spr.)

Sędzia SO Krystyna Hadryś

SR (del.) Maryla Majewska - Lewandowska

Protokolant Paulina Kozioł

po rozpoznaniu w dniu 23 lipca 2015 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. N.

przeciwko K. G. (1), K. G. (2) i D. G.

o przywrócenie stanu zgodnego z prawem

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Rybniku

z dnia 6 lutego 2015 r., sygn. akt I C 594/14

1. oddała apelację;

2. zasądza od powoda na rzecz pozwanych K. G. (1) i K. G. (2) kwotę 300 (trzysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSR (del.) Maryla Majewska – Lewandowska SSO Magdalena Hupa-Dębska SSO Krystyna Hadryś

Sygn. akt III Ca 761/15

UZASADNIENIE

A. N. domaga się nakazania pozwanym K. G. (1), K. G. (2) i D. G. solidarnie usunięcia utwardzenia w postaci nawiezionej skały płonnej na drogę służebną na działce powoda nr (...) o szerokości 3 m, wchodzącej w skład nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej KW Nr (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Rybniku, w terminie 1 miesiąca od daty prawomocności wyroku; upoważnienia powoda do wykonania zastępczego czynności wyżej określonej na koszt pozwanych, o ile pozwani nie uczynią tego w terminie 1 miesiąca od daty prawomocności wyroku oraz zasądzenia na jego rzecz kosztów procesu. Wskazał, że pozwani nasypali skałę płonną na nawierzchni drogi bez odpowiedniego podłoża i zabezpieczenia, co stwarza zagrożenie dla działki powoda obciążonej służebnością drogi, przez wypłukiwanie materiału na tę działkę oraz przesiąkanie nieodpowiedniego materiału do wód gruntowych.

Pozwani wniesli o oddalenie powództwa zarzucając, że podjęte przez nich działania zapewniają prawidłowe wykonywanie służebności przywracając przejezdność drogi, zaś użyty materiał i sposób utwardzenia są wystarczające

dla sposobu i charakteru jej wykorzystania. Podnieśli, iż powód nie wykazał twierdzeń o rzekomych zagrożeniach płynących z dokonanego utwardzenia drogi.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Rybniku oddalił powództwo.

Orzeczenie to zapadło przy ustaleniu, że powód jest właścicielem nieruchomości gruntowej obejmującej działkę nr (...), zapisanej w KW Nr GL1 (...). położonej w R. przy ul. (...). Opisana nieruchomość obciążona jest służebnością drogi na rzecz właścicieli nieruchomości sąsiedniej, którymi są K. i K. G. (2), natomiast pozwany D. G. jest posiadaczem nieruchomości władnącej, będąc od 2013 r. jej najemcą. Zakres służebności został określony w umowie darowizny z dnia 17.10.1988 r. wskazującej, iż droga prowadzi szlakiem oznaczonym na urzędowej mapie tej nieruchomości od ul. (...). Droga służebna od 2013 r. przebiega wzdłuż granicy działki powoda z sąsiednią nieruchomością. Powód oddzielił jej przebieg od własnej posesji stawiając ogrodzenie wzdłuż jej biegu. Wcześniej teren porastał roślinnością, nie był zagospodarowany. W wyniku korzystania z drogi powstały w niej koleiny i gromadziło się błoto, w związku z czym pozwany D. G., po ustaleniach z pozwanym K. G. (1), na własny koszt dwukrotnie nabył kruszywo oraz kamień sortowany w łącznej ilości kilkunastu ton i dokonał na początku 2014 r. utwardzenia drogi w miejscach kolein. Nie konsultował powyższego z powodem i pomimo jego zastrzeżeń kontynuował opisany sposób utwardzenia. Utwardzenie drogi było konieczne ze względu na powstałe koleiny i niezbędne dla wykonywania służebności gruntowej. Aktualnie droga jest wysypana czerwonym tłuczniem, a przy ogrodzeniach i w części środkowej porośnięta trawą. Cała działka powoda jest nieznacznie pochylona, a spad biegnie od granicy wzdłuż której biegnie droga służebna. W miejscach wysypanych skałą po opadach gromadzi się woda. Na działce powoda w trakcie oględzin nie ujawniono widocznych wpływów wody spływającej z obrębu drogi lub większych ilości naniesionego kamienia. Pismem z dnia 28.02.2014 r. powód wezwał pozwanych do usunięcia nawiezonego materiału.

Za niewykazaną uznał Sąd pierwszej instancji okoliczność, aby nasypianie skały płonnej na nawierzchnię drogi stworzyło zagrożenie dla działki powoda, w szczególności poprzez wypłukiwanie i obsuwanie się nasypanego materiału w stronę jego działki i aby owa skała nie była odpowiednim podłożem do wykonywania przejazdu bądź posiadała szkodliwe właściwości chemiczne. Zaoferowane dowody w postaci dokumentacji fotograficznej, oględzin i wysłuchania

Sygn. akt III Ca 761/15

stron nic pozwalają bowiem na dokonanie ustaleń zgodnych z twierdzeniami pozwu. Wyjaśnienia pozwanego w kwestii naruszeń uznał Sąd za niepotwierdzone hipotezy dotyczące ewentualnej szkodliwości składu chemicznego skały nasypanej (nabytej w firmie budowlanej, zatem dopuszczonej do legalnego obrotu) czy też zwiększenia nachylenia działki i wpływu na stosunki wodne w obrębie jego działki. Oględziny i dokumentacja fotograficzna nie wykazały również owych faktów imisji. Kwestia ewentualnej zmiany pochylenia gruntu w wyniku naniesienia skały płonnej na drogę służebną i dalszego wpływu na stosunki wodne w obrębie posesji powoda wymaga w istocie wiedzy specjalistycznej i opinii biegłego, którego to dowodu strona powodowa nie zaoferowała. Nie zostało również wykazane w sprawie aby sama droga gruntowa została wykonana w sposób nieprawidłowy.

Wskazał Sąd, że strony prowadzą pozasądowe, bezskuteczne dotąd rokowania w kwestii sposobu trwałego urządzenia drogi służebnej, jej szczegółowego przebiegu i umiejscowienia słupka usuniętego przez D. G..

Powyższe ustalenia doprowadziły Sąd pierwszej instancji do przekonania o bezzasadności powództwa. Wskazując na przepisy art. 222 § 2 kc i art. 144 kc wywodził, że roszczenie negatoryjne przysługuje właścicielowi w wypadku naruszenia jego prawa własności i powstaje, gdy prawo własności zostało naruszone w inny sposób niż pozbawienie właściciela faktycznego władztwa nad rzeczą, przy czym naruszenie to musi być bezprawne. Roszczenie negatoryjne przysługuje także, gdy właściciel nieruchomości sąsiedniej dopuszcza się imisji przekraczającej granice przeciętnej miary, wyznaczone przez społeczno-gospodarcze przeznaczenie nieruchomości i stosunki miejscowe. Uprawnienie do żądania zaprzestania naruszeń znajduje zastosowanie w sytuacji istnienia realnego niebezpieczeństwa powtarzających

się działań bezprawnych, wkraczających trwale w sferę prawa własności i ma ono na celu zapobieżenie naruszeniom w przyszłości (por. wyrok SN z dnia 14 maja 2002 r., V CKN 1021/00, Lex nr 55512).

Przywrócenie stanu zgodnego z prawem polega na wyeliminowaniu ingerencji osoby nieuprawnionej w sferę władztwa właściciela oraz na usunięciu skutków naruszeń, to jest doprowadzenie rzeczy do takiego stanu, w jakim była przed naruszeniem.

Przywołując reguły dowodzenia ustalone przepisami art. 6 kc i art. 232 kpc wskazał Sąd, że strona powodowa, na której spoczywał ciężar dowodu, nie wykazała aby utwardzenie drogi stanowiło faktyczne naruszenie jej prawa własności, skutkujące nadto co najmniej potencjalnymi imisjami na jej posesję. Pozwani okolicznościom tym zaprzeczyli. Stwierdził Sąd, że brak jest regulacji prawnych dotyczących podjętych przez pozwanych czynności nasypiania skały na drogę, nadto nie wykazano w kontekście art. 287 kc panujących miejscowych zwyczajów w zakresie sposobu wykonania tego typu dróg. Sposób tymczasowego wysypiania skałą płonną tego typu drogi co do zasady nie jest natomiast w ocenie Sądu pierwszej instancji sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, nadto jest wielokrotnie stosowany w podobnych przypadkach, co stwierdził Sąd z urzędu. Ponieważ nie wykazano rozmiaru rzekomych imisji w postaci wyplukiwania kamieni, spływania wody bądź wpływu na środowisko, nie sposób stwierdzić, że przekraczają one granice przeciętnej miary, wyznaczone przez społeczno-gospodarcze przeznaczenie nieruchomości i stosunki miejscowe, a tylko wówczas objąłby je zakaz przewidziany art. 144 kc.

Podkreślił też Sąd, że zakres działań pozwanych polegających na korzystaniu ze służebności jest doprecyzowany przez normy prawne regulujące wykonywanie służebności gruntowej - art 288 kc i pomocniczo 145 kc. Wywodził, że wyrażona tam ogólna zasada dotycząca sposobu wykonywania służebności gruntowej przez podmiot uprawniony ochrania interes właściciela nieruchomości obciążonej, stanowiąc, iż wykonywanie służebności gruntowej powinno jak najmniej utrudniać korzystanie z nieruchomości obciążonej. Artykuł 288 kc konkretyzuje zarazem ogólną normę z art. 5 kc, dotyczącą wykonywania każdego prawa podmiotowego, w odniesieniu do sposobu wykonywania służebności gruntowej; przekroczenie tego sposobu sprawia, że takie

Sygn. akt III Ca 761/15

działanie właściciela nieruchomości władnącej nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Ponieważ z wykonywaniem służebności gruntowej łączy się wkraczanie przez właściciela nieruchomości władnącej w sferę własności nieruchomości obciążonej, należy dążyć do tego, aby cel służebności gruntowej został osiągnięty przy możliwie najpełniejszym uwzględnieniu interesów właściciela nieruchomości obciążonej. Korzystający ze służebności powinien więc dostosować się do sposobu korzystania z własności przez powoda w granicach jej treści i granic wyznaczonych przez art. 140 kc (zob. uzasadnienie wyroku SN z dnia 15 czerwca 2010 r., II CSK 30/10, Biul. SN 2010, nr 10, s. 14). Zatem art 288 kc wraz z art. 287 kc, jest podstawą rozstrzygnięcia in concreto o granicach uprawnień właściciela nieruchomości władnącej i dopuszczalnym sposobie wykonywania przez niego przysługującej mu służebności.

Uzupełnieniem omawianej zasady jest w odniesieniu do służebności drogi koniecznej art. 145 § 2 zd. 1 kc, który wymaga, by obciążenie nieruchomości służebnej było jak najmniej uciążliwe. Ustanowienie drogi koniecznej, jako służebności gruntowej, prowadzi bowiem zawsze do ograniczenia prawa własności właściciela nieruchomości obciążonej. Przenosząc powyższe rozważania prawne dotyczące sposobu korzystania ze służebności gruntowej na realia niniejszej sprawy stwierdził Sąd, że w toku procesu strona powodowa nie wykazała aby działania pozwanych polegające na wykonaniu utwardzenia drogi służebnej utrudniały ponad „najmniejszą” miarę przyjęty w art. 288 kc sposób korzystania z nieruchomości obciążonej. Podkreślił, że niewykonanie dotychczas urządzenia drogi w wyższym standardzie wynika z braku porozumienia w zakresie ustalenia jej przebiegu, co obciąża w równej mierze właściciela nieruchomości obciążonej i władnącej.

Stwierdził dalej Sąd, że działanie polegające na zasypaniu kolein i utwardzeniu drogi miało charakter prawny i stanowiło wykonanie uprawnień wynikających z przysługującej służebności gruntowej. Nasypianie skały płonnej na szlak drogowy miało na celu jedynie przywrócenie przejezdności drogi i wykonanie tych prac miało charakter

niezbędny dla wykonywania służebności gruntowej. Użyty materiał i sposób utwardzenia uznał Sąd za wystarczający dla sposobu i charakteru jej wykorzystania. Wskazał, że wobec braku odmiennej umowy stron o obowiązku utrzymania urządzeń potrzebnych do wykorzystania służebności gruntowych rozstrzygała dyspozycja art 289 kc, zgodnie z którym ów obowiązek obciąża właściciela nieruchomości władnącej.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód, zaskarżając go w całości i wnosząc

o jego zmianę poprzez uwzględnienie powództwa i zasądzenie na jego rzecz od pozwanych kosztów procesu za obie instancje. Zarzucił mu naruszenie art. 222 § 2 kc przez błędne uznanie, że wykonanie przez pozwanych utwardzenia w sposób opisany w pozwie nie stanowi naruszenia prawa własności i mieści się w granicach usprawiedliwionych przysługującą pozwany służebnością. Wywodził, że dokonany sposób utwardzenia drogi jest tymczasowy

1 niewystarczający, nadto nie spełnia minimalnych standardów technicznych, toteż stan ten nie może trwać na przyszłość. Podnosił, że w trakcie negocjacji z pozwany przedstawił fachowo przygotowany projekt požądanego ze względów technicznych sposobu wykonania i przebiegu drogi, jednak do ugody nie doszło z uwagi na spór co do przywrócenia słupka granicznego, do czego powód ma pełne prawo. Twierdził, że działania pozwanych polegające na wysypaniu na gruncie stanowiącym własność powoda kilkudziesięciu ton gruzu nie mogą być akceptowane i naruszają prawo własności powoda.

Pozwani wnieśli o oddalenie apelacji, przy czym K. G. (1) i K. G. (2) wnieśli o zasądzenie na ich rzecz od powoda kosztów postępowania odwoławczego.

Sygn. akt III Ca 761/15

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie jest uzasadniona.

Pomimo, że powód nie podniósł zarzutu błędu w ustaleniach okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia, w uzasadnieniu apelacji zawarł wywody oparte w istocie na odmiennym niż przyjęty przez Sąd pierwszej instancji przekonaniu co do stanu faktycznego sprawy. Wskazuje bowiem apelujący na niespełnianie przez obecną utwardzenie minimalnych standardów technicznych, przy czym nie przedstawia żadnego wywodu mogącego podważyć przytoczone przez Sąd Rejonowy argumenty, które doprowadziły do uznania tej okoliczności za niewykazaną. Prawidłowo przy tym Sąd pierwszej instancji zastosował wskazane reguły dowodzenia oceniając zaoferowany materiał dowodowy w sposób logiczny i zgodny z zasadami doświadczenia życiowego, toteż Sąd Okręgowy poczynione w postępowaniu pierwszoinstancyjnym ustalenia faktyczne przyjmuje za własne.

Następnie podkreślenia wymaga, że niniejsze postępowanie nie obejmuje zakresem rozstrzygnięcia ostatecznego sposobu trwałego urządzenia drogi służebnej obciążającej nieruchomość powoda, gdyż kwestia ta nie została objęta żądaniem pozwu. Powód domagał się bowiem usunięcia utwardzenia w postaci nawiezionej skały płonnej na drogę służebną bądź upoważnienia go do wykonania zastępczego czynności wyżej określonej na koszt pozwanych. Stosownie natomiast do art. 321 § 1 kpc sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Dlatego trzeba stwierdzić, że znaczna część wywodów apelacji odnosi się do okoliczności nieistotnych dla rozstrzygnięcia. Dotyczy to wywodów o konieczności innego, trwałego urządzenia drogi w sposób proponowany przez powoda oraz o jego uprawnieniu do przywrócenia usuniętego przez pozwanego słupka. Kwestie te wykraczają poza przedmiot rozpoznania wyznaczony zakresem żądania pozwu, zatem nie wymagają odniesienia.

Kwestionując zaskarżone rozstrzygnięcie nie podjął apelujący próby zakwestionowania obszernej argumentacji prawnej Sądu pierwszej instancji, odnoszącej się do braku bezprawności działań pozwanych i przyjęcia ich czynności za mieszczące się w granicach wykonywania przysługującego im prawa służebności drogi. Pozwala to Sądowi Okręgowemu na podzielenie poglądów przedstawionych w motywach zaskarżonego wyroku, bez zbędnego ich powtarzania, a w konsekwencji na stwierdzenie, że prawidłowo stosując regulacje zawarte w przepisach art. 145 kc,

art. 285 kc oraz art. 287-289 kc, słusznie doszedł Sąd Rejonowy do przekonania, że działania pozwanych mieściły się w granicach uprawnień wynikających z przysługującego im prawa służebności drogi, co nie pozwala na przypisanie tym działaniom charakteru bezprawnego, a tym samym na uwzględnienie powództwa opartego na normie z art. 222 § 2 kc.

Ze wskazanych powyżej względów oddalono bezzasadną apelację powoda stosownie do art. 385 kpc. O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono po myśli art. 98 kpc w związku art. 108 § 1 kpc oraz § 6 pkt 3 i § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania.

SSR (del.) Maryla Majewska – Lewandowska SSO Magdalena Hupa-Dębska SSO Krystyna Hadryś